

ੴ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ।

ਗੁਰਮਾਤ ਸੰਦੇਸ਼

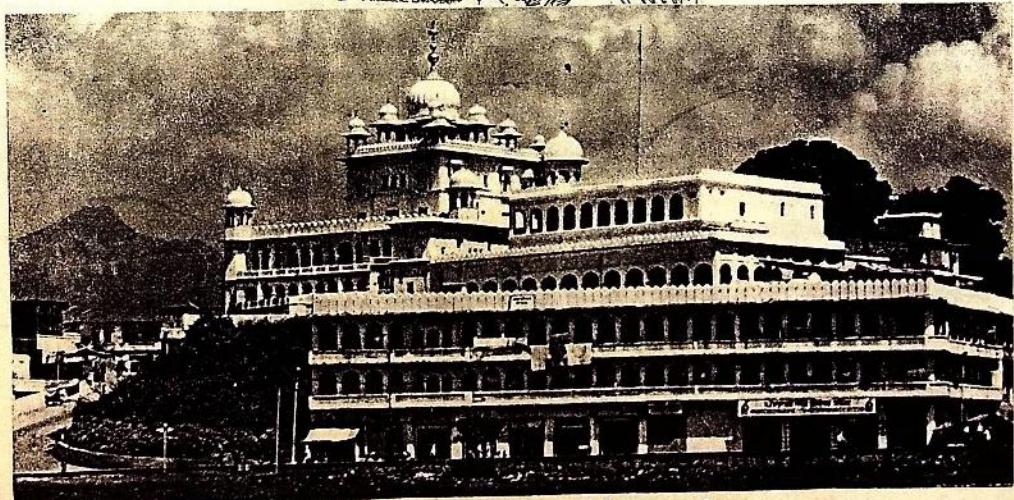
(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ , ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ ਮਾਸਿਕ ਸਮਾਚਾਰ ਪੱਤ੍ਰਕਾ)

GURMAT SANDESH

(Monthly News Letter of Ramgarhia Association , Woolwich)

Mar/Apr. 2003

ਵੈਸਥੀ ਦੀ ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ !

ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸ਼ਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ , ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ

Takhat Sri Keshgarh Sahib, Anandpur Sahib, (City of Joy)

ਵੈਸਥੀ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬਹੁ-ਮੁਖੀ ਪ੍ਰਤਿੱਭਾ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਗੁਣ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਬੜੀ ਨਾਲ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜਨ ਵਿੱਚ ਕਮਾਲ ਹਾਸਲ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਹੁ-ਮੁਖੀ ਪ੍ਰਤਿੱਭਾ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਗੁਣ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੁਭਓਂ ਵਿਚਲੀ ਦਿੜਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਰਿਟੇ ਕਿ ਦਿੜਤਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸਖਸੀਅਤ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪਛਾਣ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੁਣ ਦਾ ਪਤਾ ਸਾਰੂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੰਡਿਤਾਂ ਦਾ ਕਸ਼ਟ ਨਿਵਾਰਨ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਪਣੇ ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੂੰ ਬੜੀ ਦਿੜਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਆਪ ਦੇ ਬਲੀਏਨ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਡਿਤਾਂ ਦਾ ਕਸ਼ਟ ਦੁਰਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪ ਜ਼ਰੂਰ ਇਹ ਬਲੀਏਨ ਦਿੱਓ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਬਾਲ-ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਫੁਠੀ-ਮੁਠੀ ਦੇ ਅਸਲ ਵਰਗੇ ਸੁੱਧ ਲੜਨ ਵੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਿੜ ਸੁਭਾਓ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਿਸਲ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਵਿਦੇਹੋਹ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਸ ਵਿਦੇਹੀ-ਭਾਵਨ ਦਾ ਵਾਹਿਗ ਫਿਰ ਕਈ ਮਨੁ ਲਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਵਿਦੇਹੋਹ-ਭਾਵਨ ਦੀ ਸੰਵੰਧਨਸ਼ੀਲਤਾ, ਜਿਸ ਦਿੜਤਾ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਠਾਂ ਮਹਾਰੀ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਅਪਣੀ ਮਿਸ਼ਨ ਆਪ ਹੀ ਹੈ। ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਹਿਬ ਵਿਚੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਆਵਾਈ ਕਰਨੀ, ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕਿਨ੍ਹੇ ਉਸਾਰਨੇ, ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਮਾਇਆ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਹੀ ਕੰਮ ਆਪਣੀ ਥੰਡੇ ਤਵੈਂਜੇ ਮੰਗਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਸਹਿਬ ਦੀ ਦਿੜ ਸਖਸੀਅਤ ਦਾ ਕਿਸਮ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ ਸਫਲਤਾ-ਪ੍ਰਵਾਰ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹੇ ਤੇ ਜ਼ਿਨ੍ਹੇ ਢੇ ਫਲਸ਼ੂਪ ਹੀ ਇੱਕ ਬਲਵਾਨ ਪ੍ਰਲਾਸ ਪੰਥ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਹੋਈ।

ਸਤਾਂ ਇੰਡਿਆਸ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਆਤਮਕ ਤੌਰ ਤੇ ਵੀ ਬਲਵਾਨ ਹੈ ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਵੀ ਰਿਸਟ-ਪ੍ਰਸ਼ਟ। ਸਿੱਖ ਬਹਾਦਰ ਇਤਨਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿੱਚ ਅਥਚ ਇਤਨੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੇ ਹੀ ਆਰੰਭੇ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਸਾਰੇ ਸਘਣ ਆਪ ਹੀ ਜੁਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਹੋਰਾਂ ਵਲ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦਾ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਚਰਿਤਰ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਬੜੀ ਦਿੜਤਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਸਹਿਬ ਨੇ ਅਭਿਵਾਦ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਬਮਯੋਰੀ ਆ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਭਾਂਵੇ ਮਸੰਦ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨ ਹੋਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵੀ ਤੌਲ ਦੇ ਕੜਹੇ ਵਿਚ ਸਾਂਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਵਿੱਚੋਂ ਤਰ ਸਖਸੀਅਤ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨ੍ਹੁਪ ਦਿੱਤਾ, ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਜੀਵਨ-ਜਾਗ ਬਖਸ਼ੀ, ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਚਿਰਤੁਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਗਤੀ ਤੇ ਸਕਤੀ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜਸ਼ੀ ਸੂਝ ਭਰ ਕੇ ਚੁਲਮ ਅੱਗੇ ਆਖ ਨਾਲ ਡੱਟ ਜਾਣ ਦਾ ਜਿਗਲ ਦਿੱਤਾ।

ਗੁਰੂ ਸਹਿਬ ਦੇ ਜੰਤੀ-ਜੋਤ ਸਮਾਉਣ ਪਿਛੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲੈਮੀ ਅਰਸੇ ਤੱਕ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਉਸਾਰੇ ਚਰਿਤੱਤਰ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰਦੀ ਰਹੀ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਬਾਬੁ ਬੰਦ ਬਹਾਦਰ, ਬਾਬੁ ਬੰਦ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਨਾਮ ਗਿਣੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਉਦਹਾਰਣ ਸਾਈਟ ਹੀ ਕਿਦਰੇ ਮਿਲੇ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀਂ ਤੋਂ ਕੌਮ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਆਪ ਵੀ ਚੱਲ ਕੇ ਵਿਖਾਇਆ। ਇੰਡਿਆਸ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਗਵਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਾਹਿਬਕਾਦ ਅਨੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜੂਝਰ ਸਿੰਘ ਮੈਦਾਨ-ਜੰਜਾ ਵਿੱਚ ਲੜ ਰਹੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਜੂਝਰ ਸਿੰਘ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਆ ਗਏ। ਦਿੜਤਾ ਦੇ ਸੁਆਮੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਪੀਣ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਇਹ ਕਹਿਕੇ ਕਿ ਸਿਪਾਹੀ ਕੀ ਤੇ ਕੁੱਝ ਪਿਆਸ ਕੀ? ਉਸਨੂੰ ਓਵੇਂ ਹੋ ਮੁਤ ਮੈਦਾਨ-ਜੰਜਾ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਪੜਾ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਮੁਤ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ, ਪਰ ਉਹ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿਪਾਹੀ ਬਨਾਂਦੀ ਜਾਚ ਸਿੱਖੀ ਰਹੇ ਸਨ।

ਦਾਰਮਾ ਸਹਿਬ ਦਾ ਦਿੱਸ ਵੀ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖ ਸਹਮਣੇ ਆ ਜੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਮਤਾ ਸ੍ਰੀਦੀਰੀ ਅਤੇ ਮਤਾ ਸਹਿਬ ਦੇਵੇਂ ਦਿੱਲੀਓ ਚੱਲ ਕੇ ਉਥੇ ਪੁੱਜੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ-ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬਾਬੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਚਰਸ਼ਨ ਨ ਹੋਣੇ ਤਾਂ ਦੋਵੇਂ ਮਤਾਵਾਂ ਵੈਰਾਗ ਵਿੱਚ ਆ ਗਈਆਂ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿਕੇ ਰਾਜਸਾ ਦਿੱਤਾ, ਚਰ ਮੁਏ ਤੋਂ ਕਿਆ ਹੁਆ, ਜੀਵਤ ਕਟੀ ਹੋਵਾ। ਮਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਦੋ ਨਿੱਕੇ ਲਾਲਾਂ ਨੂੰ ਕੈ ਕੇ ਦਿਲ ਹਿਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਕੇ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਜਰੇ ਪਰ ਗੁਰੂ ਸਹਿਬ ਦੀ ਦਿੜਤਾ ਅੱਗੇ ਕੁੱਝ ਨਾ ਹੋਣੇ।

ਅਥਿ ਹੁਣ ਸਰਸਾ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਲਾਂ ਖੱਡੇ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਦਿੜਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਨੂਮਨਾ ਵੇਖੀਏ। ਆਪਣਾ ਦੀ ਠੰਡ, ਕਲੀ ਬੱਤਾ, ਸਰਸਾ ਦਾ ਹੜਾ! ਪਰ ਸੰਗਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਅਦੇਸ਼ ਸੂਲੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨਹੀਂ ਵਿੱਚ ਠੰਡ੍ਹ ਪਈਆਂ। ਭਾਈ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ, ਕਟੀ ਸਾਲਾਂ ਮੁਤ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ। ਬਹਾਦਰ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਹੀ ਵੱਖਰੇ ਹਨ, ਪਿਛੇ ਕੱਣ ਮੁਤ? ਅਨੰਦਪੁਰ ਉਥੇ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਕੌਮ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੂਰ-ਅੰਦੇਸ਼ ਸਨ। ਸਰਸਾ ਨਦੀ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਉਪਰੋਕਤਾ, ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਬਦ-ਗੁਰੂ ਦੀ ਬੀਤ ਲਿਖੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਏਸੇ ਨੇ ਹੀ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਇਸ ਬੀਤ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਉਪਰੋਕਤਾ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਬੀਤ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਈ।

ਇਸ ਲਈ ਅਪਣੇ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਪਾਸੋਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅਪ ਸਨ। ਬੀਤ ਦੀ ਰੱਖ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਹੋਰ ਸਿੰਘ ਪਾਸੋਂ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਈ। ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਪਾਸੋਂ ਪਹਿਲੀ ਲਈ ਛਾਪ ਸਾਰੂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦਿਸ ਯੋਗ ਹੈ।

ਤਾਂਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਰਿਚੇਸ਼ਨਾਲ ਦੇ ਇੰਡਿਆਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੂਲਗੀਰ ਕੋਈ ਰੋਪ ਵਿੱਚ ਹੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਰਚਿਆ ਸਹਿਤ ਪੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਸਾਰੂ ਜਾਣ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬੀਤ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਈ।

ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਾਧੂਕੜੀ ਹੈ ਤੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਬਿਜ਼ਨ ਭਾਸ਼ਾ । ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਜੁਗਤ ਰਾਗ ਹੈ । ਪਰ ਦਸਮ ਪਤਸ਼ਹ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕਾਵਿ-ਛੰਦ ਪ੍ਰਾਪਨ ਹੈ । ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਸਿਖਿਆਸਕ ਪਤਰ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਹਾ ਕਿ ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਰ ਵਿਚਲੇ ਪਤਰ: ਇੰਦਰ, ਮਹਿਖਸੂਰ, ਸੁੰਭ, ਨਿਸੁੰਭ ਤੇ ਸਰਣਵਤਥੀਜ਼ ਆਦਿ ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਇੰਕੋਂ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ-ਚਿੱਠੇਰ ਅੱਖਾਂ ਸਹਾਮਣੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਚਰਿਤਰ ਹੈ: ਵੱਡੇ ਦਿੜ ਇਰਦੇ ਵਲਾ ਸੰਤ-ਸਿਖਾਈ, ਅਖਥ ਦ ਪੁਤਲਾ, ਸੁਰਖੀਰਤਾ ਦਾ ਮੁਜ਼ਸਮਾ, ਰਸਕਿ ਵੈਰਾਗੀ ਤੇ ਸਾਹਿਤ-ਰਸੀਆ । ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪੱਤਿਭਾਂ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ ਫਾਪ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੋਰੇਕ ਕਰਜ਼ਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਲਗੀ ਵੇਖੀ ਜਾ ਸਕਵੀ ਹੈ । ਇਸ ਉਚੇਰੀ ਪੱਤਿਭਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਰਜ਼ਾਂ ਉਪਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪ੍ਰਹ ਮੇਟੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ ਪੱਤਿਭਾਂ ਨੇ ਇੰਕ ਵਿਲੱਖਣ ਚਮਤਕਾਰ ਵੈਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਕੀਤਾ । ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸਤਨਾਂ ਅਤੇ ਬੇਸ਼ਮਾਰ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਖਾਲਸ ਪੰਖ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ । ਸਤੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਆਲ ਪੇਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਖਾਲਸ ਪੰਖ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋਤ ਕਿਉਂ ਪਈ?

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਤੋਂ ਨਾਲ ਕੇ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਹ ਤੱਕ ਸਿੱਖ-ਸੰਗਤ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸ਼ਾਂਤ-ਭਾਵ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਦੇ ਰਹੇ । ਕਈ ਸੇਵ-ਪ੍ਰੰਜ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹਨ । ਇੰਜ਼ ਗੁਰੂ ਸੇਵ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੇਵਕ ਹੀ ਗੁਰੂ-ਗੱਡੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਣੇ । ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨੇ ਸਿੱਖ-ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ । ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਕੌਂਠੀ ਦੇ ਬੀਜ ਛੁੱਟ ਨਿਕਲੇ । ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਜਾਹਿੰਗੀਰ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਕਰਨ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਤਵੇ, ਅੰਨ੍ਹੇ ਅਤੇ ਨੌਜਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਨ ਨੇ ਵੀ ਹਾਊਸਤ ਦੀ ਗਲੜ ਤੇ ਜਾਲਮ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਾ ਕੀਤਾ । ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੋਂ ਹਕੂਮਤ ਲਈ ਨਵੀਂ ਵਾਂਗਰ ਸੀ ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨੇ ਸਿੱਖ ਵਿੱਚ ਇੰਕ ਨਵੀਂ ਰੋਜ਼ਾਈਆਂ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਪਣੇ ਵਿਅਕਤਿਵਾਦ ਨੂੰ ਸਵੈਮਨ ਨਾਲ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਤੇ ਅਖਥ ਨਾਲ ਜੀਉਣਾ ਦਿੜ ਇਰਦਾ ਕਰ ਲਿਆ । ਇਹ ਦਿੜ ਇਰਦਾ ਇੰਕ ਬਲਕਰ ਸੁਰਨ ਵੰਗ ੧੬੮੮ ਈ ੧੩ ਅਪ੍ਰੈਲ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੂਤੇ ਜਾਹੋ ਜਾਲ ਨਾਲ ਚੜ੍ਹਾ । ਇੰਕ ਨਵੀਂ ਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਰਸਮ ਦਾ ਉਦੇ ਹੋਇਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤ । ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖ ਪਸ ਆਪਣੀ ਕਰਨੀ ਕਰਕੇ ਸਾਧਾਰਣ ਮਹੁੱਖ ਤੋਂ ਵੱਖਰ ਵਿਅਕਤਿਵਾਦ ਤੋਂ ਸੀ, ਪਰ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਸੀ । ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਲੋਕਾਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਦੂੜੀ ਪਛਾਣ ਮਿਲ ਗਈ । ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਰਹਿਤ ਮਰਦਾ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਇੰਕੋਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ੀਵਨ ਜਾਚ ਵਿੱਚ ਬੰਨੀ ਹੈ । ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਅਪਣੇ ਪੈਂਕੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕਹਿ ਕੇ ਪੁਰਾਨਿਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਖਲਸਾ ਕਹਿ ਕੇ । ਖਲਸਾ ਖਲਸਾ ਸ਼ਬਦ ਤੇ ਬਣਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਸੂਧ, ਨਿਰੋਧ, ਬਿਨਾ ਮਿਲਾਵਣ । ਵਿਆਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਖਲਸਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਹੈ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਸਮੂੰ ਸੰਗਾ ਜਾਨ ਮਹਾ ਬਣਾ ਲਿਆ, ਜੋ ਅੱਜ ਖਲਸਾ ਨਮ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਹੈ । ਖਲਸਾ ਸਿੱਖ ਕੈਮ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਖ ਸ਼੍ਰੀ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ - ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਧਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਸਮੂੰ ਇੰਕ ਨਵੀਂ ਅਤਬ ਦਿੱਤਾ ਹੈ । ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤੋਂ ਭਾਵ ਮੱਤ ਤੇ ਬਰਨ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ ਸੀ । ਇਤਿਹਾਸ ਪੱਤਿਆਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹਤੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਬੁਕਾਚਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਮੌਤ ਦੇ ਭਰ ਤੋਂ ਉਹ ਜਹਾਤ ਭਰੀ ਜਿੰਦਗੀ ਜ਼ਿਉਣਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੌਤ ਦੇ ਤੋਂ ਹਿੰਦੂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੈਂਡੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸਨੇ ਇਸ ਜਲਲਤ ਨੂੰ ਜਿੰਦਗੀ ਸਮਝ ਕੇ ਜੀ ਲਿਆ । ਅੰਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਰਸਮ, ਸੂਰੂ ਕੀਤੀ । ਸਿੱਖ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਸਿੰਘ ਅਚਵਾ ਸੋਰ ਵਰਗੇ ਦੱਸੇ ਰਹੇ ਗਏ । ਮੌਤ ਦੇ ਤੁਹਾਨ ਅਸਲੇ ਉਡ ਗਿਆ । ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ, ਬਥ ਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਤੁਰੂ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਾਏ ਜਾ ਸਕੇ ਹਨ, ਜੋ ਮੌਤ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਗਏ । ਪੰਜ ਕਰਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਹਾਰੇ ਬਣੇ ਲਈ ਜ਼ਜੂਹੀ ਵੀ ਸਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇੰਕ ਬੜੀ ਫੁੱਝੀ ਫਿਲਾਸਫੀ ਵੀ ਸੀ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾਂ ਦੇ ਧਰਨ ਨਾਲ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਇੰਕ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਹੋ ਗਈ ।

ਵਿਰਾਨ-ਹੋਗ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਉਣ ਦੀ ਮਰਦਾ ਵਿੱਚ ਪੈਸ਼ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹੱਤਵ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਕੇ ਪੰਚਾਈ ਰਾਜ ਦੀ ਨੌਹੀ ਰੱਖੀ । ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਰਸਮ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਇੰਕ ਮਨੋ-ਵਿਸ਼ਾਗਨਕ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ । ਉਹ ਛੁੱਲ ਦੇ ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਨਵੀਂ ਤੋਂ ਨੌਰੋਈ ਸੋਰ ਦੇ ਧਰਨੀ ਬਣੇ । ਇਸ ਨਵੀਂ ਨਜ਼ਰੀਏਂ ਨੇ, ਨਵੀਂ ਫਿਲਾਸਫੀ ਨੇ, ਨਵੀਂ ਬਰਦਰੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੇ, ਏਰੋਖ ਤੇ ਦੱਵੈਂ ਦਾ ਭਾਵ ਮੁਕਾ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇੰਕ ਮੁੱਠ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ਸਿੱਖ ਇੰਕਲਾਨ ਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਪੰਖ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣ ਗਿਆ । ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੈਸਾਖੀ ਦਾ ਪੁਰਬ ਸਾਰੇ ਖਲਸੇ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਵਜੋਂ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । (ਤੇ ਮਹਿੰਦਰ ਕੋ ਜੋ ਪੁਸਤਕ ਬਣੀ ਵਿਚਰਨ ਦੇ ਇੰਕ ਲੋਖ ਦ ਸਰਗਸ - ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਪ੍ਰੋਤਮ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰ)

ਖਿਮਾਂ ਜਾਚਣਾ - Apologies

ਆਪੀ ਖਿਮਾਂ ਦੇ ਜਾਚ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਲੜੀਓਵਾਂ ਪੁਰਤਨ ਬੀਤਾਂ, ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਇਤਿਹਾਸ, ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕੇ । ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਅਗਲੇ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਪੱਧੇ ।

We apologise that for obvious reasons, we could not continue the serialised sections - *Introduction to Sikhism* and *Encyclopaedia of Sikhism* in this issue. Please see future issues

ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸੰਬੰਧੀ ਕੁੱਝ ਆਮ ਜਾਣਕਾਰੀ

ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ - ਸੰਕਲਨ ਤੇ ਸੰਪਾਦਨ

ਭਾਗ ਦੂਜਾ

ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੀਆਂ ਰਚਿਤ, ਹਿੰਦੀ, ਫਾਰਸੀ ਤੇ ਪੈਜਾਈ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਗ੍ਰੰਥਵਾਲੀ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਇਹ ਸੰਕਲਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਆਪਣੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਿੱਚ ੧੭੫੪ ਬਿਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਧਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਪਰੰਤੁ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਪਰਵਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ। ਤਾਈ ਕੋਸਰ ਸਿੰਘ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:

ਛੋਟਾ ਗਰੰਥ ਜੀ ਜਨਮੇ ਸਾਹਿਬ ਦਸਵੇ ਪਾਤਸ਼ਹ ਕੇ ਧਮ।
ਸੰਮਤ ਸਤਾਰਾਂ ਸੈ ਪਚਵੰਜਾ, ਬਹੁਤ ਖਿਡਾਰੇ ਲਿਖਰੀ ਨਾਮ।
ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸੀ ਪਿਆਰਾ ਆਪਣੀ ਹੋਂਹੀ ਲਿਖਿਆ ਤੇ ਖਿਡਾਇਆ।
ਸਿੱਖਾਂ ਕੀਤੀ ਅਰਦਾਸ, ਜੀ! ਨਾਲ ਚਈਏ ਮਿਲਾਇਆ। ੨੨੩
ਬਚਨ ਕੀਤਾ, ਗਰੰਥ ਹੈ ਉਹ, ਇਹ ਅਸਡੀ ਹੈ ਖੇਡ।
ਨਾਲਿ ਨ ਮਿਲਾਇਆ, ਆਹਾ ਪਿਆਰਾ, ਕਉਣ ਜਾਨਹਿ ਭੇਦ। ੨੨੪
(ਬੰਸਾਵਲੀ ਨਾਮ, ਚਰਣ ੧੪, ਹੱਕਿਲਖਤ ਖਰਤ)

ਪਰ ਅਨੰਦਪੁਰ ਉਤੇ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਤੇ ਮੁਗਲ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਪਾਵਿਆਂ ਸਮੇਂ ਇਹ ਖਰੜਾ ਕਿਪਰੇ ਲੁਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਯਾ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੀ ਲੁੱਟ ਵਿੱਚ ਲੁਟਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਸੰਕਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਥੱਥ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨ ਰਹੀ ਸਕਿਆ। ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਪੂਛੀ ਪੂਛੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਕਿਹੜੀ ਰਚਨਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹੈ ਤੇ ਕਿਹੜੀ ਦਰਬਾਰੀ ਕਵੀਆਂ ਦੀ, ਕਿਉਂਕੇ ਉਹ ਉਮਰ ਭਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਪਾਸ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖਣ ਲਿਖਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦੇਹਾਂ ਪਿਛੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਂ ਖਿਲਿਆਂ ਵੇਖੀਆਂ ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਉਤ ਬਣਾਈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਗੁਰੂ-ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਕਲਿਤ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਬੀੜ ਵਿੱਚ ਰ੍ਰੀਦ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੜੀ ਲੰਮੀ ਘਰ ਨਾਲ ਥਾਂ ਥਾਂ ਤੇ ਖਰੜੇ ਇੱਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਤੇ ਭਾਈ ਸ਼ੀਹਾਂ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਲਿਖਰੀਆਂ ਪਾਸੋਂ ਇੱਕਤਰ ਕਰਵਾ ਕੇ ਦਸਵੇ ਪਾਤਸ਼ਹ ਕਾ ਗਰੰਥ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਯੋਗ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਦਾ ਪਤਾ ਸਹੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਰੰਦਿਲੀ, ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਜੋਗ ਲਿਖੀ ਚਿਠੀ (ਅਪ੍ਰੈਲ ੧੭੧੩ ਦਾ) ਤੋਂ ਵੀ ਨਗਦਾ ਹੈ। ਚਿਠੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

ਪੁਜ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਪਰ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਕੀ ਛੱਡੇ
ਤੱਥਚੰਨ || ਬਹੁਰੇ ਸਮਾਰਾਰ ਵਾਰਨਾ ਕਿ ਇਧਰ ਆਉਣ ਪਰ ਸਡਾ
ਸਰੀਰ ਵਧੂ ਕਾ ਅਧਿਕ ਵਿਕਾਰੀ ਹੋਣ ਗਇਆ ਹੈ || ਸੁਆਸਤ
ਨਹੀਂ ਰਿਹਿਆ || ਤਾਪ ਕੀ ਕਥਾ ਦੋ ਬੰਧੂ ਸੁਣੀ || ਪਰ ਮੰਦਿਰ ਕੀ
ਸੇਵਾ ਮੇਂ ਕੋਈ ਅਲੁੜੀ ਨਹੀਂ || ਦੇਸ ਵਿਚਿ ਖਲਸੇ ਦਾ ਬਲੁ
ਛੁਟ ਗਇਆ ਹੈ || ਸਿੰਘ ਪਦਬਤੀ ਬਖਨ ਵਿਚਿ ਜਾਇ ਬਾਸੇ ਹੈਨ ||
ਮਨੋਕੀ ਕੀ ਦੇਸੂ ਮੇਂ ਦੋਈ ਹੈ || ਬਾਸੀ ਮੇਂ ਬਲਕ ਚੁਲ੍ਹਾ ਇਸਤਰੀ
ਸਲਾਮਤੁ ਨਹੀਂ || ਮਛ ਮਛ ਕਰਿ ਮਾਰਦੇ ਹੈਨ || ਗੁਰੂ ਦਰੋਹੀ ਬੀ
ਉਨਾ ਦੇ ਸੰਗੁ ਮਿਲਿ ਗਏ ਹੈਨ || ਹਿੰਦਨੋਂ ਸਿੰਲਿ ਕਰਿ ਮੁਕਥਰੀ
ਕਰਦੇ ਹੈਨ || ਸਥੀ 'ਚਲੁ' ਛੱਡ ਗਏ ਹੈਨ || ਮੁਤਸਾਈ ਭਾਗ ਗਏ ਹੈਨ ||
ਸਤੋਂ ਪਰ ਅਥੀ ਤੋਂ ਅਕਾਲ ਕੀ ਰਹਾ ਹੈ || ਕਲ ਕੀ ਬਖਰ ਨਹੀਂ ||
ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਟਲ ਹੈਨ || ਬਿਨੋਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁਰਲੇ ਦਾ ਹੁਕਮ
ਸਤੁ ਹੋਏ ਗਇਆ ਹੈ || 'ਪੇਖੀਆ' ਜੋ ਝੰਡਾ ਸਿੰਘ ਹਾਥਿ ਭੇਜੀ ਬੀ
ਉਨਾ ਵਿਚਿ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ੩੦੩ 'ਚਰਿਤਰ ਉਪਾਖਿਆਨ' ਦੀ ਧੋਖੀ

ਜੇ ਹੈ ਸੇ ਸੀਹਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਹਲ ਵਿਚਿ ਦੇਲਾ ਜੀ॥ 'ਨਾਮ ਮਲਾ' ਕੀ
ਪੇਖੀ ਦੀ ਬਖਰ ਅਥੀ ਮਿਲੀ ਠਹੀ ਹੈ॥ 'ਕਰਿਸਨਾਵਤਰ' ਪੁਰ-
ਬਰਧ ਤੋ ਮਿਲਾ॥ ਉਤਰਾਵ ਨਹੀਂ || ਜੇ ਮਿਲਾ ਅਸੀ ਭੇਜ ਦੇਵਗੇ॥
ਦੇਸ ਵਿਚਿ ਗੋਗ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦ ਬੰਧਨ ਮੁਕਤਿ ਹੋਏ ਤਾਗ ਗਇਆ ਹੈ॥
ਸਾਹਿਬ ਬਹੁੜੀ ਕਰਨਗੇ॥ ਤੋਲ ਪ੍ਰ ਸੇਣਾ ਸਾਹਿਬਜਾਦੇ ਕੀ ਭਰਨੀ
ਕੇ ਆਖੁਲ ਨਈ ਗੁਰੂਕਿਆਂ ਖੜੂਰ ਸੇ ਭੇਜਾ ਹੈ॥ ੧੨ ਰਜਤਪਨ
ਥੀ ਤੰਡਾ ਸਿੰਘ ਸੇ ਭਰ ਪਾਏ॥ ਪੰਜ ਰਜਤਪਨ ਇਸੇ ਤੇਸਾ ਦੀਆ॥
ਇਸ ਨੂੰ ਬਦਰਕਾ ਬੀ ਹੈ॥ ਇਸ ਸੇ ਉਠਿ ਜਾਵੇਗੇ॥ ਮੁਸਤਚੀਓ
ਨੇ ਹਿਸਾਬ ਨਹੀਂ ਦੀਆ॥ ਜੇ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਬਤੇ ਸਹਿਰ ਸੇ ਹੁੰਡੀ
ਕਰਾਇ ਭੇਜਦੇ॥ ਅਸਤੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਰਾਢਾ ਰਹੀ ਤਾਂ
ਕੁਆਰ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਆਵਗੇ॥ ਮਿਤੀ ਵੈਸਾਖ ੨੨॥
ਦਸਖਤ ਮਨੀ ਸਿੰਘ॥ ਗੁਰੂ ਚੜੁ ਬੁੰਗਾ॥ ਜੁਆਬ ਪੋਤੀ ਮੇ

ਇਸ ਚਿਠੀ ਵਿੱਚ ਆਏ ਸੰਕੇਤ ਸਾਫ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਅਵਤਾਰ ਕਥਾ (ਬਚਿੜ੍ਹ ਨਾਟਕ), ਚਰਿਤਰ ਪਖਯਾਨ ਤੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਾਮ ਮਲਾ ਨੂੰ ਗੁਰੂ
ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਸਿਧ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਚੇ ਕੁੱਝ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ
ਯਤਨ ਨਾਲ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਹ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਚਨਾ, ਦਸਮ ਗਰੰਥ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੰਡਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਯਤਨ ਨਾ ਹੁੰਦਾ
ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇਤਨੇ ਵੱਡੇ ਮਹਾਨ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਦੀ ਇਹ ਸਮੱਗਰੀ ਮਿਲਣਾ ਦੁਰਲਈ ਸੀ।

(ਸਹਾਇਕ ਪੁਸ਼ਕਰ: ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਰਜਨ - ਧਨਵਾਦ ਸਹਿਤ | ਭਾਗ ਤੋਜਾ ਅਗਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ)

On this Vaisakhi day...

A Short tribute to the Tenth Master- Guru Gobind Singh ji

"He who trieth to rule over another, is a fool, an indiscriminate wretch." - Guru Nanak.

It may be said, that whereas Guru Nanak gave meaning to life, Guru Gobind Singh invested death with a new purpose.

Writes Sayyad Mohd. Latif, eulogising the merits of Guru Gobind Singh's contribution: " He was a lawgiver in the pulpit, a champion in the field, a king on his *masnad* and a faqir in the society of the Khalsa." (*A History of the Panjab, Calcutta, 1890*).

Thus Guru Gobind Singh gave man the message of the whole man.

Dr. Sir Gokal Chand Narang is in our view quite justified in saying that " though he did not actually break the shackles that bound his nation, he had set their souls free, and filled their hearts with a lofty longing for freedom and ascendancy. He had broken the charm of sanctity attached to the lord of Delhi and destroyed the awe and terror inspired by Moghal tyranny." - (*Transformation of Sikhism, Delhi, 1960 p.98*)

In the words of Prof. Bannerjee: " It is undeniable that Guru Gobind Singh must be counted amongst the greatest of Indians of all ages. The object he attempted was great and laudable, and the means which he adopted were such as a comprehensive mind could alone have suggested. (And) it will not do us to forget that whatever else he might have been, Guru Gobind Singh was first and foremost a religious leader. None but a person of a saintly disposition, highly spiritual and a complete resignation to the Will of God could have behaved as he did during the acute crisis of his life.

Leaving his home and everything in the hands of the enemy, he bids farewell to Anandpur, and with his ranks depleted and his family dispersed, he arrives at Chamkaur and is at once surrounded by the Moghals and the hill chiefs. After a superhuman fight against the heaviest of odds, in which his sons and chosen companions fall one after another before his eyes. He stealthily leaves the place and for sometime is hunted like a wild animal. He receives the news of the barbarous and brutal murder of his young sons and no less tragic death of his mother. He faces all this with the most supreme composure, and serenely goes on with his work as if nothing has happened. He compiles a new recension of the Granth Sahib, adds to his own compositions and busies himself in laying strong the foundations of Sikhism in the Malwa tract. Certainly, no mere politician or soldier could have done it.

A man who preached that " the temple and the mosque are the same.", could not have been the enemy of a community or class. There is nothing in the Guru's life and writings to support any such conclusion. He had left the leadership to the collective wisdom of the community knowing fully well that it would throw up its own leaders as need arose, and that the Guru's hopes were not belied is shown by the part that even such obscure men as (Nawab) Kapoor Singh and Jassa Singh Kalal played in the Sikh war of independence. (They) blunted the edge of Abdali's aggressive power which even the Marathas failed to resist, and turned his great triumph at Panipat into a barren victory." - (*Evolution of the Khalsa - Part II by Prof.Bannerjee, Calcutta, 1962 , pages 156-160*)

A fuller and more comprehensive estimate of the achievements, both subtle and apparent, of this great prophet of hope must, however, await a more appropriate forum. Suffice it to conclude here in the words of a Sikh chronicler, Bhangu Rattan Singh, " The Guru created the Khalsa, for he wanted to transfer sovereignty to the poor of our land, so that they might remember in the days to come that there was also in history a Guru by the name of GOBIND SINGH!" - (*Prachin Panth Parkash, by Rattan Singh Bhangu*)
(Presentation by P.S.Matharu)

Building Report

Members visiting the Gurdwara regularly, must have observed the various repairs and renovations etc which have been carried out since the present committee took charge. However, for record purposes and those members who come to the Gurdwara occasionally , a brief building report is given below. The services and participation of the building team , committee members in particular and the Sadh Sangat in general, is greatly appreciated .

62 Crescent Road - As many members are no doubt aware, this building has taken a very long period of time to complete. However, due to the determination & resolve of all the managing committees, their working teams and the voluntary members , the ground floor halls of this building were completed some years ago , but the flats on the upper floors remained incomplete. We are pleased to report that the flats on these floors have now been completed and rented out.

Main Gurdwara Building - Masons Hill - The following works has been carried out:

- (a) One of the residential flat , located at the rear of the building , has been completely renovated.
- (b) The renewal of the electrical wiring of the building is in progress.
- (c) The *Blue Asbestos* , discovered in the basement , has been removed.
- (d) Wooden panels have been erected over the central heating radiators in the dining hall.
- (e) The dining hall floor covering has been renewed.
- (f) Rubber chair-feet on all the chairs have been replaced.

Lift installation - This was a major project involving careful planning and handling. However, after years of planning and deliberations , the installation work will commence on the occasion of the Vaisakhi festival on 14th.April, 2003 in the presence of *Punj Piareys*. The approved plans and other relevant information was displayed on the notice board.

To meet the cost of this vital and large project , appeals for monetary donations were made , and as usual the Sadh Sangat has donated large sums of monies . A list of donors appears elsewhere in this issue.

For obvious reasons , due to the installation of the lift mechanism , various alterations have been made to some of the rooms on the first and second floors.

Office Management - Some very important improvements have been made to facilitate the administrative structure. A comprehensive Computer System has been put in place for the day to day management as well as for the long term preservation of the official records . Members are welcome to ask for details from the General Secretary and the Treasurer. A website is being developed , suggestions are most welcome.

Kitchen - Numerous small additions and improvements have been made to the existing facilities to assist the Sewadars in the preparation of the Langar and other general use of the Kitchen. The participation and contribution of the ladies of the Istri Sat Sangh and other members , is greatly appreciated.

External & Internal Works carried out by Contractors - The following works have been carried out by D.J. Builders :

- (a) The boundary wall has been completely renovated, including copings.
- (b) A disabled access-ramp has been put in place in front of the small front entrance door. The

inner area between the boundary wall and the main building has been made level and even by laying new slabs.

- (c) The terrazo pattern , on the floor infront of the large main gates , has been grinded & polished.
- (d) Bird control has been improved over the main enterance doors - behind steel sheets.
- (e) External main metal gates , enterance masonry structure and the balcony structure has been painted.

Internal:

- (a) Main Water Supply - to meet the necessary requirement of adequate water for the kitchen use , the flow of water supply has been increased by the necessary pipe changes.
- (b) New copper cylinder , cold water tank in the loft has been installed; supply from these tanks leads to all the W.Cs - male and female. Relevant electrical works completed and old and redundant pipes have been removed.
- (c) The old shoe-room has been converted into residential accommodation for the Jathas.
- (d) The old Jatha room on the first floor has been enlarged by removing existing partitions and is currently used as a shoe-room.

Extention Programme - This is another very ambitious project. The plans for this project were also displayed on the notice board for the information of the members and their comments. The plans have now been submitted for the necessary planning permission.

Briefly, the following changes will take place:

- (a) The Kitchen and toilet facilities will be relocated in the basement.
- (b) The dining hall will be extended towards the outer boundary wall.
- (c) The main prayer hall will also be extended likewise.
- (d) Mezzanine floor will have additional accommodation for future projects.

A Glimpse if it may appeal to you !

Guru Gobind Singh ji , never wielded arms except to save a soul. Whoever died under his bow , died on earth only to live in Heaven. Guru was God-Sent. He was all love. He was the saviour come to earth. He created an ideal man-Khalsa. He struggled to establish, the Kingdom of Heaven on earth, but not to wreak vengeance or build an Empire. Where love abides there is no room for revenge. It was not for him to take arms against those who slew his sons. When he took to arms, it was to save the stricken Panjab or down-trodden Kashmir, where Islam was being forced upon people at the point of the sword. The Guru raised his sword not for personal ends but for righteousness - for saving and upholding Hindu Dharma from the bigotry and oppression of the Muslim rule.

*"Lo, a man is born amongst men
--chivalrous , unfathomable,singular and unique."*
----Bhai Gurdas Singh

ਮਾਰਚ ਤੇ ਅਪੈਂਟ ਦੇ ਕੁੱਝ ਮਹਤਵਪੂਰਨ ਦਿਹਾੜੇ ।

- ਮਾਰਚ ੧ -** ਹੋਲਾ ਮਹੌਲਾ ਸ੍ਰੀ ਅੰਨ੍ਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ - ਖਲਸਾ ਪੰਥ ਅੰਨ੍ਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਜੋਤ ਮੇਲਾ ਕਰਕੇ ਹੋਲਾ ਮਹੌਲਾ ਚਾੜਦਾ ਹੈ ।
- ਮਾਰਚ ੩ -** ੩ ਮਾਰਚ ੧੯੨੧ ਵਿਚ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਰਾਹੀਂ ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਵਪਰੇ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਸਾਥੇ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਹਿਤ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਝੂੰਘੀ ਹਮਦਰਦੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ।
- ਮਾਰਚ ੫ -** (੬) ੧੯੬੬ ਈਵੀ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ੧੯੦੦ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਸੈਂਸੈਂ ਦੇ ਜਵਿਆਂ ਦਾ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਕਤਲ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ ਤੇ ੧੧ ਮਾਰਚ ਤਕ ਜਤੀ ਰਿਹਾ । ਪਰ ਕਿਸੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ਼ਾਮ ਕਥੂਲ ਨ ਕੀਤਾ ।
- (੭) ੧੯੮੨ ਵਿਚ ਖਲਸਾ ਕਲਾਨ, ਐਮ-ਇੱਤਾਰ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸੌਮੀਨੀ ਵਿਅਕਾਂ ਆਸਰਮ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਗਈ ।
- ਮਾਰਚ ੬ -** ਬਾਰੁੰ ਮਿਸਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਉਤੇ ੧੯੮੩ ਈਵੀ ਵਿਚ ਧਾਵ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸੌਮੀਨੀ, ਰਕਬਾ ਗੰਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਬਣਵਾਏ ।
- ਮਾਰਚ ੧੧ -** ਲਾਲ ਕਿਲਾ ਸਿੱਤੋਂ ਕੇ ਸਰਦਾਰ ਬੋਲੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੋਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਛੁਲਾਇਆ ।
- ਮਾਰਚ ੧੩ -** ਸ਼ਹੀਦ ਉਥਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਬਾ ਦੇ ਸਕੇ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਉਡਵਾਇਰ ਨੂੰ ਮਾਰ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਣ ਨਿਭਾਇਆ ।
- ਮਾਰਚ ੧੪ -** (੮) ਗੁਰੂ ਹਾਰਿ ਰਾਟ ਜੀ ਪਤਿਸ਼ਾਹੀ ਗੁਰਣੌਰੀ ਤੇ ਵੈਠੇ ।
- (੯) ਅਕਾਲੀ ਛੁਲ ਸਿੰਘ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ੧੪ ਮਾਰਚ ਸੈਨ ੧੯੨੪ ਈਵੀ ਨੂੰ ਨੌਜਵਾਨੀ ਲਾਗੇ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਪਹਾੜੀ ਤੇ ਹੋਈ । ਅਪ ਪਿੰਡ ਸਹਾਨ (ਇਲਾਕਾ ਬੰਗਰ) ਦੇ ਵਸ਼ਨੀਕ ਸਨਾ! ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਸੈਨ ੧੯੧੯ ਬਿਵਚ ਭਾਈ ਈਸ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ ਸੀ ।
- ਐਮ-ਇੱਤਾਰ ਵਿਖੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਬੁਰਜ ਬਾਬਾ ਛੁਲ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ ।
- (੧੦) ੫੦੦ ਅਕਾਲੀ ਸੁਰਬੀਰਾਂ ਦਾ ਫੁਜ਼ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੱਥਾ ਸਰਦਾਰ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ ਮਿਰਜ਼ਾ (ਸਿਆਲਕੋਟ) ਦੀ ਜ਼ਬੋਦਾਰੀ ਵਿਚ ਜੋਤੋਂ ਪੁੱਜ ਕੇ ਗਿੜਦਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ।
- ਮਾਰਚ ੧੫ -** (੧੧) ਬਾਰੁੰ ਮਿਸਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਪੋਲੂਪੁਰ ਦੇ ਨੇਤੇ ਮਰਹੌਟਿਆਂ ਨੂੰ ਮੈਦਾਨ - ਜੰਗ ਵਿਚ ੧੯੬੬ ਈਵੀ ਵਿਚ ਹਰ ਦਿੱਤੀ ।
- (੧੨) ਬੀਚੀ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਪਟਿਆਲਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ (ਜੋ ਪੰਟਾਲੇ ਦੇ ਰਾਜ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭੈਣ ਸੀ) ਮਰਦੋਂ (ਐਮ-ਬਲਾ) ਦੇ ਸੈਨਾਨ - ਜੰਗ ਵਿਚ ਮਰਹੌਟਿਆਂ ਨੂੰ (੧੯੬੮ ਈਵੀ) ਹਰ ਦਿੱਤੀ ।
- ਮਾਰਚ ੧੬ -** ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਸੀਗਰੋਜ਼ਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ (੧੯੪੯)
- ਮਾਰਚ ੧੭ -** (੧੩) ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਐਮਰਦਾਸ ਜੀ ਗੁਰਗਰੀ ਤੇ ਬੈਠੇ ।
- (੧੪) ਸੇਰਿ-ਪੰਜਾਬ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰੰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਈ ਲੜਾਈਆਂ ਤੇ ਬਦ ਪਠਾਣ ਨੂੰ ਫਾਤਿਹ ਕਰਕ ਪਾਂਦੀ ਵਿਚ ੧੯੨੪ ਈਵੀ ਵਿਚ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਵਿਖੇ ਪਹਿਲੀ ਵੇਰ ਦਖਲ ਹੋਏ ।
- ਮਾਰਚ ੨੦ -** (੧੫) ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਐਮ-ਬਲਾ ਦੇ ਦੇਵ ਜੀ ਜੋਤੀ-ਜੋਤ ਸਮਾਏ । (੧੬) ਗੁਰੂ ਹਾਰਿ ਰਿਹੋਈ ਜੀ ਜੋਤੀ-ਜੋਤ ਸਮਾਏ ।
- ਮਾਰਚ ੨੨ -** ੫੦੦ ਅਕਾਲੀ ਸੁਰਬੀਰਾਂ ਦਾ ਤੀਜਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੱਥਾ ਸਰਦਾਰ ਸੈਨ ਸਿੰਘ ਚੱਕ ਨੰ:੧੩੩, ਸਰਗੋਪ ਦੀ ਜੱਥੇਦਾਰੀ ਹੋਣ ਸ੍ਰੀ ਐਮ-ਇੱਤਾਰ ਤੋਂ ਜੈਤੋਂ ਵਲ ਰਵਣਾ ਹੋਇਆ ।
- ਮਾਰਚ ੨੩ -** ਡਗਤ ਸਿੰਘ ਅੰਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਚਾੜ੍ਹ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਰਾਤੇ ਰਾਤ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਹੀ ਕੇ ਪਤਣ, ਦੁਹ-ਸਮਸਕਰ ਵੀ ਕਰ ਆਈ ਤਾਂ ਕਿ ਕੈਨੋਕੈਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਾ ਲਗੇ - (੧੯੩੧ ਈਵੀ)
- ਮਾਰਚ ੨੪ -** ਨਿਰੰਕਰੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਅਗੂ ਬਾਬਾ ਰੱਤਾ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ (੧੯੩੦-੧੯੦੦) । ਅਪ ਨਿਰੰਕਰੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਬਾਣੀ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਪ੍ਰਦੁ ਸਨ । ਡੋਟੀ ਉਮਰ ਤੇ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸਤਿਸ਼ਾਗ ਨਾਲ ਗੁਰਮਾਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਲਾਗ ਲਗੀ ਤੇ ਬਾਬਾ ਦਰਬਾਰ ਸਿੰਘ (ਵੱਡੇ ਭਰਾ) ਤੋਂ ਬਦ ਨਿਰੰਕਰੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਵਗਡੇਰ ਅਪਣੇ ਹੋਂਥ ਵਿਚ ਕੈ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾਮ ਬਣੀ ਦਾ ਬਚਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ।
- ਮਾਰਚ ੨੬ -** ਰਾਜ ਐਮਰਦ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ ਦਾ ਜਨਮ ੧੯੨੯ ਈਵੀ ਵਿਚ ਹੋਇਆ । ਇਹ ਭਾਤੇ ਸਾਧੂ-ਸਭਾਓ ਤੇ ਪਰਜਾ ਦੇ ਹਿੱਸੀ ਸਨ ।
- ਮਾਰਚ ੨੭ -** (੧੭) ਰਾਜ ਸੁਰੰਦ ਸਿੰਘ ਡੋਗਰੇ ਦਾ ਕਤਲ (੧੯੪੯) ਇਹ ਡੋਗਰਾ ਰਾਜ ਪਿਆਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਲ ਸਿੰਘ ਜਾਮ੍ਹੁ ਦਾ ਸਕ ਭਾਈ ਤੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਹਿਲਕਾਰ ਸੀ । ਸੇਰਿ-ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜੇ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ।
- (੧੮) ੫੦੦ ਅਕਾਲੀ ਸੁਰਬੀਰਾਂ ਦਾ ਚੋਥੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੱਥਾ ਸਰਦਾਰ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਬਹੋਵਲ (ਹੁਸ਼ਾਕਾਰਪੁਰ) ਦੀ ਜੱਥੇਦਾਰੀ ਹੋਣ ਸ੍ਰੀ ਅੰਨ੍ਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਜੈਤੋਂ ਵਲ ਰਵਣਾ ਹੋਇਆ ।
- ਮਾਰਚ ੨੮ -** (੧੯) ਦਾਲ ਖਲਸਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ੨੮ ਮਾਰਚ ੧੯੪੮ ਈਵੀ ਦੇ ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਹਾੜੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ, ਐਮ-ਇੱਤਾਰ ਵਿਖੇ ਸਰਦਾਰ ਸੈਨਾਨ ਨਾਲ ਗੁਰਮਾਤਿ ਕਰਕੇ ੧੨ ਮਿਸਲਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀਆ ।
- (੨੦) ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੇ ਐਤਮ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੋਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੀਗਰੋਜ਼ਾਂ ਨੇ ਤਖਤ ਥੋਹ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਲਵਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ (੧੯੪੯ ਈਵੀ) ਇਹ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦਾ ਐਤਮ ਦਿਨ ਸੀ ।
- ਮਾਰਚ ੩੦ -** (੨੧) ਮੁੱਗਲਾਂ ਦੇ ਹੌਲਿਆਂ ਦਾ ਟਾਕਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ੧੯੪੭ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਐਮ-ਇੱਤਾਰ ਵਿਖੇ ਕਿਲਾ ਰਾਮ ਰਾਉਣੀ, ਜੋ ਪਿਛੇ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਦੇ ਨਾਮ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲਗ ।
- (੨੨) ਲਾਹੌਰ ਸਾਜਿਸ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ੧੯੭੧ ਈਵੀ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ।
- ਮਾਰਚ ੩੧ -** ਸ੍ਰੀ ਐਮ-ਇੱਤਾਰ ਦੀ ਕਰ ਸੇਵਾ ਪੂਰੀ ਪੰਜਾਬ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਡਗਤੀ ਨਾਲ ਆਰੰਭ ਹੋਈ (੧੯੭੩) ਪਹਿਲੀ ਕਰ ਸੇਵਾ ਵਾਂਗ ਹੀ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਬਾਟਿਆਂ ਤੇ ਸੋਨੇ ਦੀ ਕਹੀ ਨਾਲ ਪਾਵਨ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚੋਂ ਗਾਰ ਕੱਢੀ ਗਈ ।

ਅਪਰੈਲ ੨ - ਸਿੱਖ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਉੱਤੇ ੨੯ ਮਾਰਚ, ੧੯੪੯ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੇ ਲਗਪਗ ਇੱਕ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਸੰਨ ੧੯੫੦ ਵਿਚ ਹਾਂਥਿਆਰ-ਹੀਣ ਕੀਤਾ।

ਅਪਰੈਲ ੩ - (ੴ) ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੈਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਨੀਂਹ ਦੁਨੀ ਵਾਰ ਸਰਦਾਰ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲਵਾਲੀਏ ਨੇ ੧੯੬੪ ਦੀ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸੰਸਤ ੧੯੨੧ ਵਿਚ ਰੱਖੀ।

(ੴ) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜਹਾਜ਼ (ਕਾਮ ਗਟਾ ਮਾਰੂ) ੧੯੪੫ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿਤ ਸਿੰਘ (ਸਰਹਾਲੀ) ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੋਣ ਹਾਂਗ ਕਾਂਗ ਟਾਪੂ 'ਤੇ ੩ ਅਪੈਂਟ ੧੯੪੯ ਨੂੰ ਕੱਲੇਂਦਰ ਵਾਲ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ।

ਅਪਰੈਲ ੪ - ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ।

ਅਪਰੈਲ ੫ - (ੴ) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਸੰਸਤ ੧੯੨੨ ਬਿ (ਸੰਨ ੧੯੬੫ ਈ) ਵਿਚ ਗੁਰਗਰੀ ਤੇ ਬੈਠੇ।

(ੴ) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕਿਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸੰਦੀਖ ਵਿਖੇ ਸੰਸਤ ੧੯੨੧ ਬਿ (ਮੁਤਾਬਿਕ ੧੯੬੪ ਈ) ਵਿਚ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਏ।

(ੳ) ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਾਮੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅੰਗਰੋਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਆਹਿਨਾਮ ਹੋਇਆ।

ਅਪਰੈਲ ੬ - ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗੋਂਇਦਵਲ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ।

ਅਪਰੈਲ ੭ - (ੴ) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੀਰਤਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੰਸਤ ੧੯੦੧ ਬਿ (ਸੰਨ ੧੯੬੪ ਈ) ਵਿਚ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਏ।

(ੳ) ੫੦੦ ਅਕਲੀ ਦੀਰਾਂ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੱਸੇ ਨੇ ਸਰਦਾਰ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ, ਚੱਕ ਲੰਬਰ ੧੩੩, ਸਰਗੋਧਾ ਦੀ ਜੱਥੇਦਾਰੀ ਵਿਚ ਜੋਤੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਗਿਗਡਾਰੀ ਦਿੱਤੀ।

ਅਪਰੈਲ ੮ - ਕਪੂਰੀ ਪਿੰਡ (ਪਟਿਆਲਾ) ੧੯੮੨ ਨੂੰ ਸਤਲੁਜ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਵਿਚੁਪ ਮੇਰਚ।

ਅਪਰੈਲ ੯ - (ੴ) ਦੌਰਵਾਨ ਲਖਪਤ ਰਾਏ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ੧੯੪੫ ਈ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਅਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

(ੳ) ਹਾਰਦੁਆਰ, ਗੀਤਾ ਦੇ ਕੌਂਕ ਦੇ ਮੇਲੇ ਤੇ ੧੯੪੬ ਈ ਵਿਚ ਉਦਾਸੀਆਂ ਨਾਲ ਵੈਰਾਗੀਆਂ ਦਾ ਝਗੜਾ ਹੋਣ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰਕੇ ਵੈਰਾਗੀਆਂ ਤੇ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦਾ ਮਾਲ ਵਾਪਸ ਦਿਵਾਇਆ।

ਅਪਰੈਲ ੧੦ - ਗੁਰਮਤਾ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੈਥ ਖਾਲਸੇ ਦ ਕਿ ਕੁਸਰ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਨਵਾਬ ਦੇ ਪੰਜਿ ਤੋਂ ਛੁਡਾਈ ਜਾਵੇ। (੧੯੬੩)

ਅਪਰੈਲ ੧੧ - ੧੯੬੨ ਈ ਵਿਚ ਆਹਿਮਦਾਸਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੈਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬੁਰੂ ਨਾਲ ਉਡਾਂ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸਰੋਵਰ ਨੂੰ ਪੂਰ ਕੇ ਘੋਰ ਬੇਅਦਵੀ ਕੀਤੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਉਦਾਮ ਨਾਲ ਪਵਿੱਤਰ ਸਰੋਵਰ ਨੂੰ ਸਟ ਕਰਕੇ ਥੋੜੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹਰਿਮੈਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਮੁੜ ਉਸਤਾਇਆ।

ਅਪਰੈਲ ੧੨ - (ੴ) ਡਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੈਕਿਸ਼ਰ ਓਰਿਏਟਲ ਕਲਤ, ਲਾਹੌਰ ਅਤੇ ਡਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ, ਗੈਡੀਟਰ ਖਾਲਸਾ ਸਖ਼ਬਾਰ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ੧੯੮੪ ਈ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਲਾਹੌਰ ਕਾਇਮ ਹੋਇਆ।

(ੳ) ਮਹਾਰਾਜਾ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ ੧੯੮੬ ਈ ਵਿਚ ਸੁਰਕਵਸ ਹੋਏ।

ਅਪਰੈਲ ੧੩ - (ੴ) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਦਿਹਾੜੇ ਸ੍ਰੀ ਗੋਂਇਦਵਲ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮੇਲਾ ਮਨਉਣਾ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ। (ਸੰਨ ੧੫੫੮) ਇਸੇ ਦਿਨ ਹੀ ਬਾਉਲੀ ਵਿਚ ਜਲ ਭਰ ਆਇਆ ਸੀ।

(ੳ) ੧੫੫੮ ਬਿ (੧੯੮੮ਈ) ਦੇ ਵਿਸਥੀ ਦੇ ਦਿਹਾੜੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਦੂਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਖੜ੍ਹੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਖਾਲਸਾ ਪੈਥ ਦੀ ਸਾਜਨ ਕੀਤੀ। ਆਪ ਵੀ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਹੱਥੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛੱਕ ਕੇ ਦਸਮ ਪਤਸ਼ਾਹ ਖਾਲਸਾ ਸਜਿਆ।

(ੳ) ੧੯੦੧ ਈ ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਕਿਲ੍ਹੇ 'ਤੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਸ਼ਹੀਦ ਦਰਬਾਰ ਕੀਤਾ।

(ੳ) ਵੈਸਾਖੀ ਵਹੀ ਦਿਨ ਤੀ ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਸੰਨ ੧੯੪੬ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਅਫਗਾਨ ਸਾਮਰਾਜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਬਣਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

(ੳ) ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਬਾਬਾ ਦਰਬਾਰ ਸਿੰਘ ਦ ਜਨਮ ੧੯੧੪ ਈ ਵਿਚ ਹੋਇਆ।

(ੳ) ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ੧੯੬੧ ਈ ਵਿਚ ਚਲਾਈ।

(ੳ) ੧੯੬੧ ਈ ਵਿਚ ਜਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦ ਮਾਹਸੂਰ ਖੂਨੀ ਸਾਕ ਹੋਇਆ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੈਕੜੇ ਬੇ-ਗੁਨਾਹ ਪੰਜਾਬੀ, ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬਣੇ।

(ੳ) ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ੧੩ ਸਿੰਘ (੧੯੮ ਈ) ਨਕਲੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਦ ਗੋਲੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬਣੇ, ਜੋ ਸਿਰਫ ਇਹ ਕਹਿਣ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਪਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਸਾਂਗ ਧਰ ਬੇਅਦਵੀ ਨਾ ਕਰੋ।

ਅਪਰੈਲ ੧੪ - ਖਾਲਸਾ ਕਲਿਜ ਕੈਲਸ ੧੯੮੨ ਈ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਕਾਇਮ ਹੋਏ।

(ੳ) ਡਾਈ ਰਾਧੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦ ਸੰਨ ੧੯੬੧ ਨੂੰ ਅਕਲ ਚਲਾ।

ਅਪਰੈਲ ੧੫ - ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਤੇ (੧੯੬੬) ਨੂੰ ਧਾਰ ਬੋਲ ਪਹਾੜ ਗੀਜ ਕਬਜ਼ੇ ਹੋਣ ਕੀਤਾ।

ਅਪਰੈਲ ੧੬ - (ੴ) ਚੀਡ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੀ ਸਿੱਖ ਐਸੂਕੇਸ਼ਨ ਕਾਨਫਰੰਸ ਗੁਜਰਾਵਲੇ ੧੯੮੦ ਈ ਵਿਚ ਹੋਏ।

(ੳ) ੫੦੦ ਅਕਲੀ ਸੁਰਹੀਓਂ ਦਾ ਚੰਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੱਥੋਂ ਦਰਬਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਿੰਘ ਬਚਾਵਲ (ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ) ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਜੈਤੇ ਪੁਜ ਕੇ ਗਿਗਡਾਰ ਹੋਇਆ।

ਅਪਰੈਲ ੧੮ - ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਖੀਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅੰਗਰੋਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ੧੯੪੮ ਈ ਵਿਚ ਲਲਾਇਤ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ।

ਅਪਰੈਲ ੨੦ - ਕਸ਼ਮੀਰ ਵੱਲ ਖਾਲਸਾ ਫੌਜ ਦ ੧੯੬੬ ਨੂੰ ਭੁਚ।

ਅਪਰੈਲ ੨੧ - ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨ ਸੰਨ ੧੯੭੩ ਨੂੰ ਹੋਈ ।

ਅਪਰੈਲ ੨੩ - ਜੈਤੌ ਦੇ ਮੌਰਚੇ ਦੇ ਵੋ ਸਿੰਘ ੧੯੨੪ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾ ਗਏ ।

ਅਪਰੈਲ ੨੪ - ਨਕਲੀ ਨਿਰਕਾਰੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਤਲ (੧੯੮੦) ਨੂੰ ਦਿਲੀ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ ।

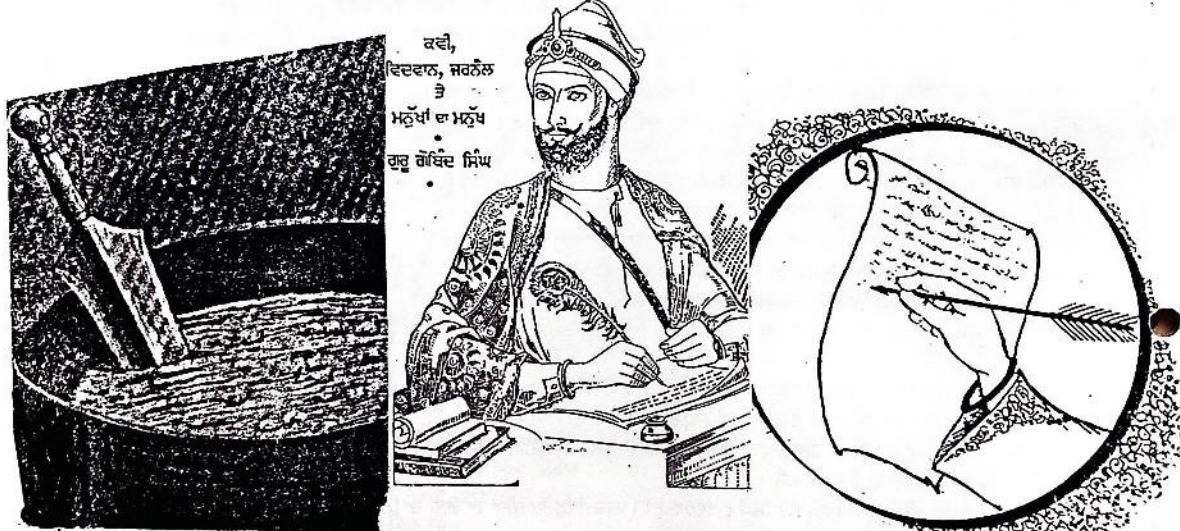
ਅਪਰੈਲ ੨੫ - (ੴ) ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤੁਖਤ ਸਹਿਬ ਤੇ ੧੦੧ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਅਖ਼ਰੀ ਸਪੈਸਲ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੱਥੁੰ ਚਲਿਆ । ਇਹ ਜੱਥਾ ਅਜੇ ਜੈਤੌ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਹਟਾ ਲਈਆਂ ਅਤੇ ਜੱਥੇ ਨੇ ਜੈਤੌ ਪੁਜ ਕੇ ਖੰਡਤ ਹੋਏ ਪਠ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦਾ ਅਨੰਤ ਕੀਤਾ ।

(ੴ) ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਜਾਦੀ ਲਈ ਅਮਰੀਕ ਤੋਂ ਆਏ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਵਿਹੁੰਧ ਪਹਿਲਾ ਲਾਹੌਰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ । ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸਿੰਘ ਬਹੁ-ਗਿਣਠੀ ਵਿਚ ਸਨ । ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਫੌਜਾਂ ਵਿਚ ਬਗਵਤ ਕਰ ਕੇ ਬਹਤਾਨੀ ਸਾਮਰਜ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਖਤਮ ਕਰਨ ਸੀ ।

ਅਪਰੈਲ ੨੬ - ਜਨਮ ਭਾਈ ਰੂਪ ਜੀ - ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਥਾ ਦੀ ਟਿੱਡਹ ਦੱਸੀ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤਕ ਛਾਗਲ ਦਾ ਜਲ ਪੀਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਤਕ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਹਿਬ ਆ ਕੇ ਨਾ ਛਕਟਾ ਛੇਵੇਂ ਪਤਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸਰਧਾ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ।

ਅਪਰੈਲ ੨੭ - (ੴ) ਜੰਗ ਭੁਗਾਈ - ਹਿਸਾਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿੰਘ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਅੰਗੇ, ਭੁਗਾਈ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਅੰਗੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪਹਾੜੀ ਰਚਿਆਂ ਨਾਲ ੧੬੮੮ ਈ (ਸੰਮਤ ੧੯੪੬) ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਜੰਗ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਹਿਬ ਨੇ ਵਿਜੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ । ਇਸ ਜੰਗ ਵਿਚ ਸੱਦੇਰੇ ਦੇ ਪੀਰ ਬੁੱਧੂ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਲੜਕੇ ਅਤੇ ੨੦੦ ਮੁਰੋਦ ਗੁਰੂ ਸਹਿਬ ਵਲੋਂ ਬੀਰਤਾਂ ਨਾਲ ਲੜੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ।

(ੴ) ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਇਕ ਅਲੋਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ (ਸੰਨ ੧੯੭੭) ਨੂੰ ਵਾਪਰਿਆ । ਇਕ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਾ ਗੱਲਾ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਹਿਬ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਹਿਬ ਦੀ ਪਰਕਰਮਾ ਕਰਕੇ ਬਚਹ ਨਿਕਲਿਆ ।

ਪੁਰਾਣੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਪਣੇ ਤਿਨ ਚਾਰ ਨਾਮ ਲਿਖਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਜਿਨ੍ਹੇ ਨਾਮ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹੇ ਤਵਰੀਖ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਪੈਗੀਬੰਦ ਦੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ:

ਬਾਜ਼ਾਂ ਵਾਲਾ, ਕਲਗੀਧਰ, ਦੁਸਟ ਦਮਨ, ਮਰਦ ਅਗੰਮੜਾ, ਠੀਲੇ ਦਾ ਸ਼ਾਹ ਸਵਾਰ, ਸਰਬੰਸਦਾਨੀ ਦਰਵੇਸ਼ ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਦਾਤਾ, ਪੰਥ ਰੱਖਸ਼ਕ, ਪੀਰਨੇ ਪੀਰ, ਪਟਨੇ ਦਾ ਨੂਰ, ਤੇਗ ਦਾ ਧਨੀ, ਚੋਜੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਆਦਿ।

ਪਰਮ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਮਾਇਆ - Donations

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਕਾਰਜ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਾਲੇ ਅਰਪਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਾਇਆ ਦੁਆਰਾ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਜੋ ਲਿਫਟ ਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਖਰਚੇ ਲਈ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਇਲ ਥੋਲ ਕੇ ਮਾਇਆ ਦਾਨ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਿਰਤ-ਕਮਾਈਆਂ ਸਫਲ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜ ਪਲੀਡ ਤੌਂਨੈ ਕੇ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਪਲੀਡ ਤੱਕ ਮਾਇਆ ਹਜ਼ਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਸਾਰੇ ਵੀਰਾਂ ਭੈਟਾ ਦੀ ਅਤੀ ਧਨਵਾਦੀ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਬਖਸ਼ੇ।

In Sikh Gurdwaras most projects etc are completed with the monetary donations from the Sadh Sangat. This is a unique feature of the Sikh religion. However, at present a Lift is being installed at this Gurdwara. On the request of the Managing Committee the Sadh Sangat and members have donated large sums of monies - from £5 to £ 5000 have been donated. The Managing Committee is grateful for these generous donations. May the Waheguru bless everyone and bestow His benevolence on everyone.

Ajaib Singh Marwa
Amarjit Singh Virdee
Amrik Singh Virdee
Atma Singh Bhara
Atma Singh Sian
Azad Singh Chagger
Baldev Singh Jandu
Balwant Singh Bhogal
Balwinder Singh
Bibi Ajit Kaur Bhogal
Bibi Gulsharn K. Virdee
Bibi Surinder K. Kalsi
Charan Singh Matharu
Charanjit Singh Sahota
Dalbagh Singh Rehal
Darshan Singh Panesar
Davinder Singh Kundi
Gian Singh Nandhra
Gian Singh Virdee
Gupat
Gupat
Gurbax Singh Bhara
Gurbax Singh Bhurji
Gurbachan Singh Ajimal
Gurcharan Singh Dhanjai
Gurdev Singh
Gurdev Singh Rayat
Gurmail Singh Bhamra
Gurmit Singh Neta
Gurnam Singh Vilku

Harjit Singh
Istri Sabha
Jasbir Singh Flora
Jasbir Singh Panesar
Jaswinder Singh
Jaswinder Singh
Jaswinder Singh Bhambra
Jit Kaur Mankoo
Kewal Singh Jutley
Kirpal Singh Jhas
Kuldeep Kaur Seehra
Kuldeep Kaur
Mankoo Family
Master Kartar Singh Seehra
Mohinder Kaur Bhogal
Mohinder Singh Jutley
Mohinder Singh Rehal
Mohan Singh Nandhra
Mrs Amarjit Kaur Panesar
Nachatar Singh Jandu
Naranjan Singh Phull
Narinder Singh Bansal
Nasib Kaur Phull
Nirmal Singh Bansal
Nirmal Singh Vassan
Padam Family (of late Mrs Harbhajan Kaur & Assa Singh)
Pritam Singh Matharu
Pritam Kaur Rayat
Puran Singh Seera
Parghat Singh Bhogal

Ram Singh
Sadhu Singh Matharu
Sarjanit Singh Bhogal
Sarbpal Singh Bansal
Saroop Singh Kalsi
Satnam Singh

Sewa Singh Nandhra
Sudarshan Sood
Sukhdev Singh Marwaa
Sulkhan Singh Sian
Surjit Singh Chuan
Swaran Singh Dhooper
Tarlok Singh
Tarlok Singh Bhambra
Tarlok Singh Matharu
Valjinder Singh
Amolak Singh Dhooper

Pritpal Singh Dhooper.

We apologise to the members if any names have been omitted from the above list. We shall be grateful if members would get in touch with us in this regard.

The Managing Committee

ਬਿਲਡਿੰਗ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਆਦਿ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਸੂਚਨਾ

(ਪੰਜਾਬੀ ਰੂਪ: ਸ੍ਰ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੀਹਲ, ਮੀਡ ਪ੍ਰਣਾਨ)

ਜਦੋਂ ਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੈ, ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਆਉਣ ਵਲੇ ਮੈਬਰਾਂ ਤੇ ਸ਼ਰਪਲੂਆਂ ਨੇ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਅਤੇ ਚਲ ਰਹੀ ਮੁਰੰਮਤ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਹਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਮੈਬਰ ਦਿਨਾਂ-ਸੂਦਾਂ ਜਾਂ ਵਿਆਹ ਆਦਿ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਤੇ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਖੇਪ ਬਿਲਡਿੰਗ ਰਿਪੋਰਟ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

62 ਕ੍ਰੈਸਟ ਰੋਡ - ਇਸ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਫਲੈਟ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ, ਲਗ-ਭਗ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਕਰਾਏ ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਬਾਅਦ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਆਲਾਂ ਤੇ ਬਾਅਦ ਇਹ ਕੰਮ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦਾ ਧਨਵਾਦ ਅਤੇ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਸਮੁੱਲਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਯੋਗ ਭਾਗ ਪਾਇਆ ਹੈ।

ਮੇਸਨਜ਼ ਹਿੱਲ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਿਲਡਿੰਗ - ਇਥੋਂ ਦੇ ਕੀਮਾਂ ਅਤੇ ਮੁਰੰਮਤ ਆਦਿ ਦਾ ਵੇਰਵਾ:

(ਉ) ਇਸ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਫਲੈਟਾਂ ਦੀ ਰੁਬਾਰ ਮੁਰੰਮਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(ਅ) ਕੁੱਝ ਰਹਿ ਗਈ ਫਲੈਟ ਤਹਿਖ-ਖਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਨੀਲੀ ਐਜ਼ਾਈਸਟਸ ਕੱਡੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

(ਇ) ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਦੇ ਥੱਲੇ ਵਲੇ ਤਹਿਖ-ਖਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਨੀਲੀ ਐਜ਼ਾਈਸਟਸ ਕੱਡੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

(ਹ) ਹੋਠਲੇ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਰੇਂਡੀਏਟਰਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧ ਕੇ ਨਵੀਨ ਦੰਗ ਦੇ ਪੈਨਲਾਂ ਨਾਲ ਕੱਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਫੋਟੇ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਖਿੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਰੰਗ ਰੋਗਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(ਹ) ਹਾਲ ਅਤੇ ਪਾਉਂਡੀਆਂ ਦਾ ਰੰਗ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

(ਕ) ਹੋਠਲੇ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਨਵੀਨ ਲਾਈਨੇ ਪੈ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਕੁਰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਰਬਰ -ਪੈਰ (chair feet) ਲਗਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਦਫਤਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ - ਦਫਤਰ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧ-ਪਲਾਈ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲੀਂ ਕੁੱਝ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਹਾ ਕੇ ਇੱਕ ਸਰਬਪੱਖੀ ਕਾਮਪੀਊਟਰ ਸਿਸਟਮ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਨਾ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੋਖ ਹੋਵੇਗਾ, ਬਲਕਿ ਬਹੁਮੁੱਲੇ ਰਿਕਾਰਡ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖੇ ਜਾ ਸਕੱਣ ਗੇ। ਜਿਹਤੇ ਮੈਬਰ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤ੍ਰੁ ਅਤੇ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਸਹਿਬਾਨ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਵੈੰਬ-ਸਾਈਟ ਦਾ ਵੀ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਬਰ ਸੁਭਾਓ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਰਸੋਈ (ਲੰਗਰ ਖਾਲ) - ਲੰਗਰ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਲਈ ਕਈ ਫੋਟੇ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਹਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਵੱਡੇ ਸਾਈਜ਼ ਦੇ ਪਾਈਪ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਫੋਕੋਵਾਂ ਪਾਸੋਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਕੰਮ - D.J. Builders (ਜੋ ਸੇ ਬਿਲਡਰਜ਼) ਪਾਸੋਂ ਕਰਵਾਏ ਕਾਰਜ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

(ਉ) ਬਾਹਰਲੀ ਚਾਰ ਦੀਵਰੀ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਅਤੇ ਉਸ ਉਪਰਲੀ ਕੋਪਿੰਗ।

(ਅ) ਅਪਹਾਜ਼ ਦੀ ਵੀਲ-ਚੇਅਰ ਆਦਿ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਰੈਪ (Ramp) - ਦਾਲਵਾਂ ਰਸਤਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(ਸ) ਵੱਡੇ ਮੁਖੀ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਸਹਮਣੇ ਫਰਸ਼ ਵਾਲੀ ਟਰਾਜ਼ੀ ਦੀ ਰਗਤਾਈ ਕਰਕੇ ਪਲਸ਼ ਆਦਿ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(ਹ) ਬਾਹਰਲੀ ਦੀਵਰ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਵਿਚਕਾਰ ਜੋ ਫਰਸ਼ ਸੀ ਉਸਨੂੰ ਸਾਵਵਾਂ-ਪੈਰਾਂ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸਲੋਂਡਾਂ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ।

(ਕ) ਮੁਖ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਉਪਰ (ਸਟੀਲ ਸ਼ੀਟਾਂ ਦੇ ਪਿਛਵਤੇ) ਕਬੂਲਰਾਂ ਦੇ ਬੈਨਣ ਦੀ ਰੋਕਕਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

(ਖ) ਮੁਖ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਬਾਹਰਲੇ ਸਟੀਲ ਦੇ ਗੋਟ ਨੂੰ ਰੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਉਪਰਲੀ ਪੱਥਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਰੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬਿਲਡਿੰਗ ਦੇ ਆਗਾਮੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਯੋਜਨਾ - ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਉਤਸ਼ਾਹਪੂਰਣ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਨਕਸ਼ੇ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਨੋਟਿਸ ਬੋਰਡ ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ ਤਾਕਿ ਮੈਬਰ ਵੇਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਓ ਆਦਿ ਦੇ ਸਕੱਣ। ਹੁਣ ਨਕਸ਼ੇ ਕੌਸਲ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲੈਣ ਲਈ ਭੇਜੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਸੁਪਰੋਕਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :

1) ਰਸੋਈ (ਲੰਗਰ ਖਾਲ) ਟੋਇਲੈਟਸ-ਗੁਸ਼ਲਖਣੇ ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਦੇ ਹੋਠਲੇ ਤਹਿਖਾਨੇ (Basement) ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਏ ਜਾਣਗੇ।

2) ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਬਾਹਰਲੀ ਦੀਵਰ ਵੱਲੋਂ ਵਧਾਉਣ ਜਾਵੇਗਾ।

3) ਇਸਤਰ੍ਹੂ ਉਪਰਲਾ ਦਰਵਾਜ਼ ਹਾਲ ਵੀ ਵਧਾਉਣ ਜਾਵੇਗਾ।

4) ਮਿਆਨ ਫਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਆਗਾਮੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਲਈ ਕਮਤੇ ਆਦਿ ਹੋਣਗੇ।

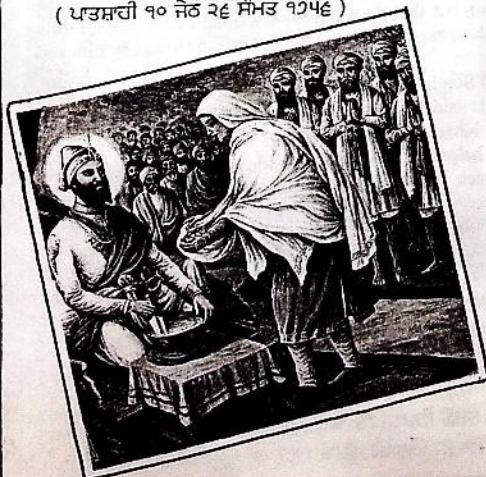
ਲਿਫਟ (Lift) - ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਅਤੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੋਜਨਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਪਲੈਨਿੰਗ ਅਤੇ ਆਰੰਡਡਾ ਸੂਕਲੂਚ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪਲੈਨਿੰਗ ਉਪ੍ਰੰਤ ਇਸ ਲਿਫਟ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੀ ਰਸਮ ਵੈਸ਼ਾਹੀ ਵਲੋਂ ਦਿਨ 14 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2003 ਨੂੰ ਅਧਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਕੰਮ ਦੇ ਪਲੈਨ ਵੀ ਮੈਬਰਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਬੋਰਡ ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਫਿਰ ਭੀ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।

ਇਸ ਕਾਰਜ ਦੇ ਖਰਚੇ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਮੈਬਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਪਸ ਅਪੀਲਾਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਦਿਲੀ ਨਾਲ ਮਾਇਆ ਡੇਟ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਬੜਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਹੁੰਗਰਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਦਾਨੀ ਸਜਣਾ ਦੀ ਲਿਸਟ ਨੋਟਿਸ ਬੋਰਡ ਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਧਨਵਾਦ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਦਾਨੀ ਸਜਣਾ ਨੂੰ ਧਨਵਾਦ ਦੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵੀ ਪਾਈਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਲਿਸਟ ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਝੇਸ ਦੇ ਇਸ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਪੀਲਾਂ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਸਰੋ ਸਜਣਾ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕੇ - ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਧਨਵਾਦ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਆਪ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖਣੋਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੋ ਜਾ।

ਮੈਬਰਾਂ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੇ ਭੁੱਡ ਕੰਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਲਾ ਬਦਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਲਿਫਟ ਲਗਾਊਣ ਲਈ ਲਜ਼ਮੀ ਸੀ।

੧੯ ਸਿਤਿਗੁਰੁ ਜੀ ਸਹਾਇ

ਸਰਬਹੱਤ ਸੰਗਤ ਕਾਬਲ ਗੁਰੂ ਰਖੇ ਗਾ,
ਤੁਸਾਂ ਉਤੇ ਅਸਾਡੀ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ।
ਤੁਸਾਂ ਖੱਡੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੰਜਾਂ ਤੋਂ ਨੈਣਾ,
ਕੇਸ ਰੱਖਣੋ—ਇਹ ਅਸਾਡੀ ਮੋਹਰ ਹੈ।
ਕੁੱਛ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਦਾ ਵਿਸਹ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ,
ਸਰਬ ਲੋਹ ਦਾ ਕੜਾ ਹੱਥ ਰੱਖਣਾ,
ਦੌਨੇ ਵਕਤ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਪਾਲਨਾਂ ਕਰਨੀ,
ਸਰਬਹੱਤ ਸੰਗਤ ਅਭਿਖਿਆ ਦਾ ਕੁੱਠਾ ਖਾਵੈ ਨਹੀਂ,
ਤਮਾਕੁ ਨਾ ਵਰਤਨਾ
ਭਾਦਨੀ ਤਥਾ ਕੰਨਿਆਂ ਮਾਰਨ ਵਲੇ ਸੌ ਮੇਲ ਨਾ ਰੱਖੋ
ਮੀਣੇ, ਮਸੰਦੀਏ, ਰਾਮ ਰਾਈਏ ਕੀ ਸੰਗਤ ਨਾ ਬੈਸੋ,
ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨੀ —ਵਾਗਿੰਨੂ ਵਹਿਗੁਰੂ ਜਪਨ,
ਗੁਰੂ ਕੀ ਰਹਿਤ ਰੱਖਣੀ—
ਸਰਬਹੱਤ ਸੰਗਤ ਉਪਰ ਮੇਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ।
(ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ਜੇਠ ੨੬ ਸੰਮਤ ੧੯੮੬)

In the Name of the One God may true Guru help us!
The Guru will protect the entire Sangat of Kabul;
We are much pleased with you all.
You should take Amrit from the Panj Piyara.
Maintain the hair unshorn; this is our seal/:nsignia.
Do not neglect to wear the Kachha and Kirpan.
Keep the Kara on your arm.
Comb your hair twice a day.
The entire Sangat should never eat Kutha meat.
Never use tobacco in any form.
Do not associate with those who kill their daughters,
Meenas, Massands and descendants of Ram Rai.
Read Gurbani, recite Waheguru Waheguru.
Follow the Guru's religious practices (Rehat)
My blessings to the entire Sangat.
(Guru Gobind Singh, 24th May 1699 A.D.)

What is the mission of the Khalsa?

The Khalsa was the creation of the last living Sikh Master, Guru Gobind Singh. The ten Gurus had given more than 200 years of training to the Sikhs and wanted to demonstrate the type of Godman who would be perfect in all respects. He would be a model of Sikh principles. Guru Gobind Singh gave the Khalsa "Amrit" the baptism of the sword. He knelt before the *Panj Piyara* and begged for Amrit. He said that the Khalsa was his physical form and the embodiment of all that is best in the Sikh religion. He gave them the uniform of the five symbols and the five *Banis*. They were to be saint-soldiers devoted to the service of mankind.

The baptism of the sword was meant to create fearlessness in the Sikhs. They were enjoined to carry the *Kirpan*, for purposes of the defence of the others and for the uprooting of evil. This mission of the defence of the weak and the downtrodden gave an impetus to a spirit of service and sacrifice. The Khalsa Panth had to meet the need of the time - to protect the weak against the oppression of Moghul rulers. History shows how the Sikhs bore the brunt of Moghul tyranny and indignation. The two holocausts - *Chotta Ghallughara* of June 1746, when more than thirty thousand Sikhs were killed - clearly demonstrated that the Khalsa was always ready to meet the challenge of bigoted Muslim rulers. In the freedom struggle (1931 - 1947), the Khalsa Panth, gave a good account of itself. During the Chinese invasion in 1962 and Indo-Pak wars of September 1965 and December 1971, the Sikhs won many official awards for their heroism.

Some people suggest that the Khalsa was created only to meet the needs of the time. This is not correct. The Khalsa was intended to perpetuate the ideal of the godly warrior - the saint-soldier - which the Guru Nanak and Guru Gobind Singh had in mind. Here was a harmonious development of physical and spiritual personality within the *Grihst Ashram* (The state of a family man; the married life of a householder). Here the best characteristics of past and present were fused together to create a man for the future - A Khalsa - dedicated to the glory of God and freedom and dignity of man. Undoubtedly, Khalsa will come to the forefront in meeting any future crisis in any part of the world.

Are the five symbols really necessary ? - It has been found that the maintenance of a similarity of appearance is essential, not only for the sake of uniformity but also for sustaining the enthusiasm of an organisation. Such uniformity should be a living demonstration of the inspiration of the personality that created them. They symbolise the ideal and make it more real and meaningful to the followers.

The Sikh symbols were not intended to create a spirit of *exclusiveness or of "chosen people"*. They were meant to serve as aids to the corporate life of the community. It may be possible for a man to devote himself to God without adopting any forms or symbols, but if he wants to join an organisation, he must keep up the disciplinary form of the group. One may be a good soldier without military drill and uniform, but that does not minimise the need for such in a regular army; in the same way, the Sikhs of Guru Gobind Singh stick to his uniform and the symbols ordained by him and find them a great aid in Panthic organisation.

It has been recorded in history that whenever Guru Gobind Singh was pleased with anyone, he welcomed him to the fold of the Khalsa. Lachhman Bairagi became Banda Singh. It is said that more than eighty thousand Sikhs received "Baptism of the Sword" within a few months of the creation of the Khalsa.

The symbols have kept the Sikhs united. They have also helped to maintain their ideals in great crises. Many Sikhs faced death but refused to shave off their hair - *kesh* - which is the most important of the five symbols. The maintenance of unshorn hair is in keeping with the idea of living according to the Will of God. The *kesh* symbolises the spiritual link with the Guru-power. Along with the maintenance of the five symbols, the leading of an exemplary life - *Rehat* - is essential. Abstinence from tobacco, *Halal** meat, wines narcotics and adultery is part of the discipline of a Khalsa. The code of conduct is a difficult one. Guru Gobind Singh valued the form of the Khalsa, and stated that so long as a Khalsa maintains the symbols, he will march to glory; when he shows indifference to them, his lustre will tarnish and fade away.

* *Halal meat is a ritual meat prepared by members of certain faiths; the animal's blood is drained off to produce white meat.* (With thanks from the book "Introduction to Sikhism")

੧੭ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅੰ ਸਹਾਇ ॥

ਸਰਬਤ ਸੰਗਤ ਕਾਬਲ ਗੁਰੂ ਰਖੇਗਾ ।
 ਤੁਸਾਂ ਉਤੇ ਆਲਾਡੀ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ,
 ਤੁਸਾਂ ਖੁੰਡੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੁੰਜਾਂ ਤੋਂ ਲੈਣਾ,
 ਕੇਸ ਰਖਣੇ ਦਿਹ ਸਾਡੀ ਮੇਹਰ ਹੈ,
 ਕਛ ਕਿਰਪਾਨ ਦਾ ਵਿਸਾਹ ਕਰਨਾ ਨਾਹੀ,
 ਸਰਬ ਲੋਹ ਦਾ ਕੜਾ ਹਥ ਰਖਣਾ,
 ਦੌਨੋਂ ਵਕਤ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੰਘੇ ਸਉ ਕਰਨੀ,
 ਸਰਬਤ ਸੰਗਤ ਅਭਾਖਿਆ ਦਾ ਕੁਠਾ ਮਾਸ ਖਾਵੈ ਨਾਹੀ,
 ਤਮਾਕੁ ਨ ਵਰਤਣਾ ।
 ਭਾਰਈ ਤਥਾ ਕੰਨਿਆ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਸੇਨ ਮੇਲ ਰਖੇ ।
 ਮੀਣੇ ਮਸੰਦੀਏ ਰਾਮਗਈਏ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਨਾ ਬੈਸੋ ।
 ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਣੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਪਣਾ,
 ਗੁਰੂ ਕੀ ਮਤ ਰਖਨੀ,
 ਸਰਬਤ ਸੰਗਤ ਲੁਪਤਿ ਮੇਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ।

ਸੁਤਰਾਂ ੧੪

ਲੇਠ ੨੬, ਸੰਮਤ ੧੨੫੬

ਦਸਤੇਸ਼ ਜੀ ਵਾਲੇ ਕਾਬਲ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ੨੪ ਮਈ ੧੯੯੯ ਈ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਹਕਮਨਾਮੇ ਦਾ ਉਤਾਰਾ ।

ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁਰਸਨ ਨੇ ਅਪਣੇ ਹੋਟਹਾਰ ਸਪੁਤੱਰ ਅਤੇ ਸਪੁਤੱਤੀ ਦੇ ਅਨੰਦ ਕਰਨਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸੁਕਰਨਾਂ ਅਦੀ ਕਰਨ ਲਈ, ੨੧ ਸਤੰਬਰ ੨੦੦੨ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਬਾਰਕਿੰਗ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਅਖਿਤ ਪਠ ਸਹਿਬ ਦੇ ਭੋਗ ਸਮੇਂ ਉਪ੍ਰੇਕਤ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਅਤੀ ਸੁੰਦਰ ਕਾਗਲ ਤੇ ਛਾਪਿਆ ਸੰਗਤਾਂ ਅਤੇ ਕਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਹਿਬ ਦੇ ਹਾਜ਼ਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਆਦਰ ਸਹਿਤ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਸੀ । ਅਸੀਂ ਇਹ ਉਤਾਰ ਸਮੂਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਗੁਰਮਿਤ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਦਿਸ਼ਟੀ ਗੇਚਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪ ਇਸ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਨੂੰ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸਜਾ ਕੇ ਰਖੋ ਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਵਾਈ ਲੈਣ ਦੀ ਬੇਚਲ ਕਰੋਗੇ। ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਜਥਾ ਸ਼੍ਰੀ ਕੇ ਦੀ ਇਹੋ ਹੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ । - ਪ੍ਰਤਿਮ ਸਿੰਘ ਮਖਰਾ।

ਵਿਚਕਾਰ ਦੋ-ਧਰਾ ਖੰਡਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਉਪਜਾਊ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਸਾਰੀ ਸਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਵੱਸ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਮੌਤ ਨੂੰ ਵੱਸ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ, ਉਤੱਤੇ ਸ਼ਹਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਟਿੱਕ ਧਰ ਰੱਬੀ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ, ਜੋ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਤੇ ਜਾਬਿਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾੜਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਧਰ ਆਚਰਣ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਨਿਵਜੀ ਗਈ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਇਸ ਦੋ-ਧਰੀ ਖੰਡੇ ਇਰਦ ਗਿਰਦ ਦੋ ਕਿਰਪਨਾਂ ਹਨ। ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਪੀਰੀ ਦੀ ਕਿਰਪਨ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਜੇ ਪਾਸੇ ਮੀਰੀ ਦੀ। ਕਿਉਂਕੇ ਮੀਰੀ ਅਤੇ ਪੀਰੀ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਲਤਾ ਹੋਣੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਸੋ ਵਿਚਲਾ ਚੱਕਰ ਇਹ ਸੰਤੁਲਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਚੱਕਰ ਸਾਰੀ ਸਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਭ ਕੁਝ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਇਹ ਸੰਪੂਰਨ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਨਾ ਆਰੰਭ ਹੈ ਨਾ ਅੰਤ ਹੈ, ਇਹ ਨਾ ਪਹਿਲ ਹੈ ਨਾ ਅਖੀਰ ਹੈ - ਇਹ ਆਦਿ ਤੋਂ ਹੈ - ਮੁਕੰਮਲ ਹੈ। ਇਹ ਚੱਕਰ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ੧੯ ਦਾ- ਇਨਸਾਫ਼ ਦਾ, ਮਨੁੱਖਤਾ ਤੇ ਸਦੀਵਤਾ ਦਾ।

ਅਠਰਵੀ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ ਸਾਚੇ ਹੀ ਸਿੱਖ ਸਿਪਾਹੀ ਇਸ ਖੰਡੇ ਕਿਰਪਨ ਦੇ ਚਿਨ੍ਹ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਿਬਸ ਤੇ ਪਹਿਨਦੇ ਸਨ।

In the centre is the Two-Edged Sword, the Creative Power of God which controls the destiny of the whole creation. It is the Sovereign Power over life and death. One edge of the Sword symbolizes divine Justice, which chastises and punishes the wicked oppressors; the other edge symbolizes Freedom and Authority governed by Moral and spiritual Values. On the outside of the Two-Edged Sword we can see two Swords (1) On the left is the Sword of Spiritual Sovereignty (*Piri*) and (2) and on the right is the Sword of Political Sovereignty (*Miri*). There must always be a balance between the two, and the balance is emphasized by a circle inside. The circle is what is called the *Chakra*. This *chakra* is symbol of all embracing Divine Manifestation, including everything and wanting nothing, without beginning or end, neither first nor last, timeless Absolute. It is the symbol of Oneness, of the Unicity of Justice, Humanity and Immortality.

Almost all Sikh warriors used to wear it in the eighteenth century.

(From the book The Turban and the Sword of the Sikhs, by late Dr. Trilochan Singh)

(Panjabi translation by P.S.Matharu) (ਉਪ੍ਰੇਕਤ, ਧਨਵਦ ਸਹਿਤ ਡਾ. ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚੋਂ - ਪੰਜਾਬੀ ਰੂਪ:ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਮਥਰੂ)

This News Letter is Compiled and Edited by Pritam Singh Matharu for and on behalf of Sri Gurdwara Sahib, Ramgarhia Association, Woolwich, London S.E.18 6EJ